

AN ROINN OIDEACHAIS AGUS EOLAÍOCHTA

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2002

L Aidin – Ardleibhéal
(400 marc)

DÉ CÉADA OIN, 19 MEITHEAMH, TRÁTHNÓNA 2.00 - 4.30

1.

(i) Cuir Gaeilge ar:-

(50)

[80]

Filia, consuetis ut erat comitata puellis,
errabat nudo per sua prata pede.
tot fuerant illic, quot habet natura, colores,
pictaque dissimili flore nitebat humus.
5 quam simul adspexit, “comites, accedite,” dixit,
“et mecum plenos flore replete sinus.”
plurima lecta rosa est; sunt et sine nomine flores.
ipsa crocos tenues, liliaque alba legit.
carpendi studio paulatim longius itur;
10 et dominam casu nulla secuta comes.
hanc videt, et visam patruus velociter aufert,
regnaque caeruleis in sua portat equis.

ÓIVID

(ii) Freagair trí cinn ar bith de na ceisteanna seo a leanas. (Is fiú deich marc gach aon cheist acu):-

(30)

- (a) Cérbh í máthair Persephone, agus cén chaoi a ndeachaigh fuadach a hiníne i gcion uirthi?
- (b) Cad a bhí ar siúl ag Persephone sular fuadaíodh í? Cén chaoi a léiríonn Óivid an eachtra seo chomh bríomhar?
- (c) Cé d’fhuadaigh Persephone agus cén fáth a dtugtar “patruus” air?
- (d) Cén chaoi a gcuireann Óivid luas in iúl sa dá líne dheiridh agus an fuadach ar siúl?
- (e) Déan cur síos ar an méid a tharlaíonn do Persephone tar éis a fuadaithe.
- (f) Maidir le sliocht nó dán eile ar do chúrsa, a bhí spéisiúil nó taitneamhach duitse, tabhair do thuairim ina thaobh.

2.

Cuir Gaeilge ar:-

[80]

(Cimon, fear lách ón Aithin)

Athenienses Cimonem non solum in bello, sed etiam in pace amaverunt. Cimon enim fuit benignus vir. Quamquam in multis locis villas hortosque habuit, in eis locis custodes numquam ponebat ut liberi fructus carpere possent.

Cimon copiam pecuniae semper portabat ut pauperibus auxilium statim daret. Saepe, cum Cimon virum infelicem et misere vestitum videret, vestem suam ei dabat. Cotidie Cimon ad magnam cenam plurimos pauperes invitabat. Cum Cimon mortuus esset, cives magno dolore moti sunt.

Athenienses: muintir na hAithine. non solum ... sed etiam: ní hamháin ... ach freisin.

benignus: lách, cineálta. liberi: páistí. fructus: toradh. carpo: bainim, piocaim. copia: soláthar, mórán (de).

vestitus: éadaithe. cena: béile.

3. Léigh an sliocht seo a leanas agus freagair **deich gcinn ar bith** de na ceisteanna ina dhiaidh. [80]
(Is fiú ocht marc gach aon cheist acu):-

(Insionn fealsamh scéal i dtaobh pantair chineálta)

Demetrius philosophus de panthera scribit. Quidam vir hanc pantheram iacentem in media via petentemque auxilium vidit. Hic vir timore currere coepit. Animal autem circumambulabat, sine dubio auxilium petens et dolore affectum. Parvi catuli pantherae procul in fossam altam ceciderant. Vir dolorem pantherae sensit et pantheram non timuit; eam secutus est quo duxit. Ubi causam doloris intellexit et spem suae salutis, parvos catulos ex fossa liberavit. Ut gratias ageret, ea panthera virum ad viam reduxit et viro non nocuit. Benignitatem demonstravit, quae etiam in genere humano rara est.

philosophus: fealsamh. dolor: ciapadh, suathadh. catulus: coileán. sequor: leanaim. salus: (áit) shábháilte. gratias ago: gabhaim buíochas le. noceo (+ Tabharthach): déanaim díobháil dó.

- (i) Nuair a chonaic an fear an pantar at dús, cad a bhí á dhéanamh aici?
- (ii) Cad a thosaigh an fear á dhéanamh?
- (iii) Cad a rinne an pantar ansin, agus cad a bhí soiléir ina taobh?
- (iv) Cad a bhí tarlaithe do choileáin an phantair?
- (v) Cén fáth nach raibh eagla ar an bhfear roimh an pantar níos mó?
- (vi) Cár lean an fear an pantar?
- (vii) Cad a rinne sé nuair ba léir dó cén fáth a raibh sí suaite?
- (viii) Cén chaoi ar ghabh an pantar buíochas leis an bhfear?
- (ix) Cad deir an scríbhneoir i dtaobh an chineáltais san abairt dheiridh?
- (x) Scriobh nóta gairid gramadaí mar gheall ar *dolore* (líne 3) agus *ageret* (líne 5).
- (xi) Tabhair príomhranna **dá cheann ar bith** de na briathra seo a leanas atá sa sliocht thuas:-

scribo, iaceo, peto, timeo, ago.

- (xii) Tabhair an Tuiseal Ochslaíoch, Uimhir Uatha, de **thrí cinn ar bith** de na hainmfhocail seo a leanas atá sa sliocht thuas:-

vir, via, auxilium, catulus, salus.

4. Freagair Roinn A nó Roinn B. (Is fiú ochtó marc gach roinn):- [80]

A. Cuir Laidin ar:-

- (a) Nuair a shroich Hannibal Bithynia, thug an rí teach mór dó. (16)
- (b) Bhí oiread eagla ar Hannibal roimh na Rómhánaigh gur fhan sé i Bithynia. (16)
- (c) Ach, d'iarr teachtairí a tháinig ón Róimh ar an rí, é a thabhairt ar lámh dóibh. (16)
- (d) Dá bhrí sin, chinn Hannibal láithreach fanacht sa teach. (16)
- (e) Ansin, d'fhógair buachaill, “Tá a lán saighdiúirí Rómhánacha ag teacht i dtreo an tí.” (16)

Bithynia: Bithynia. tugaim ar lámh do : trado. fógraím: exclamo.
tagaim i dtreo: appropinquo.

NÓ

B. Cuir Gaeilge ar:-

(*Tragóid Laocoon*)

Laocoon erat Troianus sacerdos dei Apollonis. Laocoon contra voluntatem Apollonis in matrimonium feminam duxit atque duos filios habuit. Post multos annos Laocoon cum filiis ad mare appropinquavit ut deo sacrificium faceret. Apollo ab insula proxima per fluctus maris duos serpentes misit ut filios Laocoontis necaret. Cum Laocoon suis filiis morituris auxilium daret, Laocoon ipse tum a serpentibus eisdem necatus est. Cives Troiani, qui spectabant, putaverunt Laocoontem et filios interfectos esse quod Laocoon antea hastam in equum Troianum iecisset.

sacerdos: sagart. voluntas: toil. proximus: is cóngaraí. fluctus: tonn. neco: maraím.
morituri: agus iad ar tí bás a fháil. antea: roimhe seo. iacio: cathaim.

5. **Stair na Róimhe, 264 – 44 R.Ch.** Freagair Roinn A agus Roinn B. [40]

A. Tabhair faoi **chúig chinn** de na ceisteanna seo a leanas. Ná biodh níos mó ná abairt nó dhó i bhfreagra ar bith. (20)

- (i) Luaigh **dhá** thoradh a bhí ar an gCéad Chogadh Púnach.
- (ii) Cén pháirt a ghlac Quintus Fabius Maximus Cunctator sa chogadh in aghaidh Hannibal?
- (iii) Conas a thóg na Rómhánaigh Iúgurta?
- (iv) Luaigh **dhá** leasú a rinne Marius san Arm Rómhánach.
- (v) Cén tábhacht a bhain le cath Gheata Collíneach?
- (vi) Cérbh iad na *Leges Corneliae* agus cén aidhm a bhí acu?
- (vii) Luaigh **dhá** eachtra thábhachtacha le linn shaol oibre Crassus.
- (viii) Cén tábhacht a bhain le trasnú an Rubicon ag Caesar?
- (ix) Cén fáth ar theith Pompeius chun ha nÉigipte? Cad a tharla dó ansin?
- (x) Cad iad na torthaí a bhí ar chathanna Thapsus agus Munda sa bhliain A.D.46?

B. Rinne na deartháireacha Gracchi iarracht ar staid na mbochtán a fheabhsú. Scríobh cuntas gearr ar obair duine **amháin** de na deartháireacha. (20)

NÓ

Chruthaigh Scipio Africanus an cumas míleata a bhí ann sa Dara Cogadh Púnach, ach tamall ina dhiaidh sin d'fhág sé an saol poiblí agus fuair sé bás faoin tuath tar éis dó éirí as an obair. Déan cur síos ar phríomhimeachtaí a shaol oibre. (20)

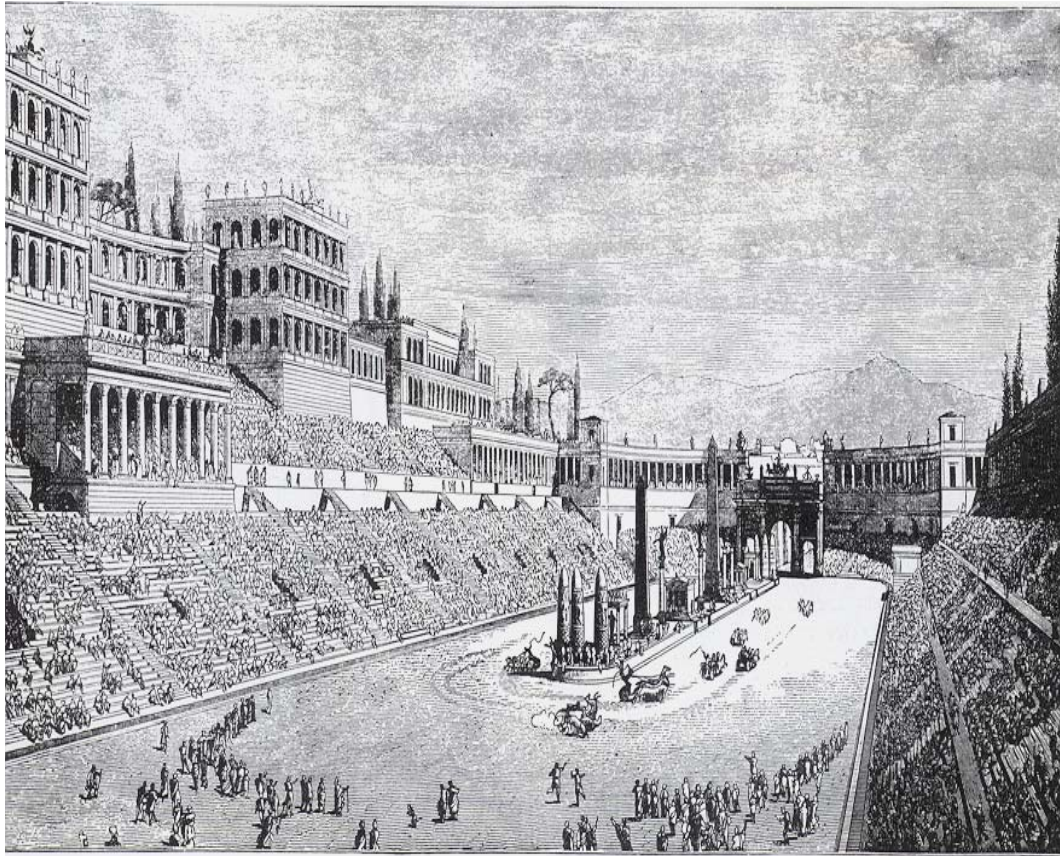
6. Saol Sóisialta agus Sibhialtacht na Rómhánach. Freagair Roinn A agus Roinn B.

[40]

A. Tabhair faoi **chúig chinn** de na ceisteanna seo a leanas. Ná bíodh níos mó ná abairt nó dhó i bhfreagra ar bith. (20)

- (i) Cad iad na dualgais a bhí ar an *praetor*?
- (ii) Luaigh cúis **amháin** a mbeadh drogall, b'fhéidir, ar Rómhánach, an *toga* a chaitheamh?
- (iii) Cad ba *cursus honorum* ann?
- (iv) Déan cur síos ar na hábhair scríbhneoireachta a d'úsáideadh na Rómhánaigh.
- (v) Sa teach Rómhánach, cad ba *triclinium* ann?
- (vi) Luaigh **dhá** chineál gliaire agus déan cur síos ar a gcuid arm.
- (vii) Ainmnigh **dhá** fhoinse ina bhfaigheadh na Rómhánaigh a gcuid sclábhaithe.
- (viii) Luaigh **dhá** mhíbhuntáiste a bhain le cónaí sa chineál foirgnimh ar a dtugtaí *insula*.
- (ix) Cad ba *apodyterium* ann?
- (x) Cén áit a bhainfeadh duine úsáid as *abacus* agus cad chuige é?

B. Féach ar an léaráid thíos agus freagair na ceisteanna a leanann é:- (20)

- (i) Cén ghníomhaíocht atá ar siúl sa láthair atá sa léaráid? (4)
- (ii) Ainmnigh ionad cáiliúil don ghníomhaíocht seo sa Róimh. (4)
- (iii) Samhlaigh gur buachaill nó cailín Rómhanach tú, agus tá tú díreach tar éis filleadh abhaile agus an lá caite agat ag an láthair thuas. Tá tú ar bís lena bfuil feicthe agat a insint do do thuismitheoirí.

Scríobh síos an méid a déarfa leo mar gheall ar an láthair agus an lá spreagúil a bhí agat ann. (12)